

Η Ελλάδα του 1979 με βρετανικά «μάτια»

Η διεύθυνση της Ν.Δ. προς το Κέντρο, οι εσωκομματικές διεργασίες στο ΠΑΣΟΚ, σύμφωνα με τα αρχεία του Φόρεϊν Οφίς

Του ΒΥΡΩΝΑ ΚΑΡΥΔΗ

Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος η βρετανική κυβέρνηση προχώρησε στον αποκαρκτηρισμό αριθμού εγγράφων του βρετανικού υπουργείου των Εξωτερικών, του Φόρεϊν Οφίς (15 φάκελοι), που αφορούν τις εκτιμήσεις των Βρετανών διπλωματών για τις εξελίξεις στη χώρα μας το 1979. Το ζήτημα της επανόδου της Ελλάδας στο στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ, το Κυ-

πριακό και οι ελληνοτουρκικές διαφορές στο Αιγαίο, η συνέχιση της νέας βαλκανικής πολιτικής της Ελλάδας και οι συσχετισμοί με Τίτο, Ζίφκοφ και Τσασουσόκου καθώς και οι επισκέψεις του Κωνσταντίνου Καραμανλή στη Σοβιετική Ένωση, τη Βρετανία και την Κίνα και οι συνομιλίες του Έλληνα πρωθυπουργού με Μπρέζνιεφ, Κοσίγκιν, Γκρομικό, Μάργκαρετ Θάτσερ, Χούα Κούο Φενγκ και Ντενγκ Χοϊάο Πινγκ ήταν μερικά από τα θέματα που απασχό-

λησαν τους Βρετανούς διπλωμάτες στην Αθήνα. Στον εσωτερικό τομέα οι εκπρόσωποι της βρετανικής διπλωματίας παρακολουθούν από κοντά τις προσπάθειες για τη διεύθυνση της Ν.Δ. προς το Κέντρο, την οργάνωση του κυβερνώντος κόμματος και το πρώτο συνέδριο, τις εσωκομματικές διεργασίες στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης, το ΠΑΣΟΚ, την πορεία των δύο κομμουνιστικών κομμάτων και τις οικονομικές συνέπειες της δεύτερης πετρε-

λαϊκής κρίσης. Παράλληλα στα τηλεγραφήματα, στις επιστολές και στις εκθέσεις τους προς το Φόρεϊν Οφίς οι Βρετανοί διπλωμάτες αναφέρονται και στις προσπάθειες για την πόληση όλων στην Ελλάδα, στην επίσκεψή του υπουργού Συντονισμού Κων. Μπτσστάκνις στο Λονδίνο, στις επαφές του Εργατικού Κόμματος με το ΠΑΣΟΚ στην Αθήνα, στο πρώτο συνέδριο των σοσιαλιστικών κομμάτων της Μεσογείου που πραγματοποιήθηκε την άνοιξη εκείνης της

χρονιάς στην ελληνική πρωτεύουσα, στα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ελλάδα, στις ελληνοτουρκικές συνομιλίες για τον τουρισμό και στο ενδεχόμενο της επίταξης από την τουρκική κυβέρνηση της επίσημης κατοικίας του Έλληνα πρέσβη Γ. Παπούλια στην Αγκυρα.

• Άυριο οι ελληνοτουρκικές διαφορές στο Αιγαίο, η «σοβιετική βάση» στη Σύρο, οι συνομιλίες Καραμανλή - Θάτσερ.

Το πρώτο συνέδριο της Νέας Δημοκρατίας γεννά προδοκίες

«Η ανακρίσιμη ομιλία του πρωθυπουργού Κων. Καραμανλή επαναβεβαίωσε και παράλληλα επαναδιατύπωσε τη συντηρητική φιλοσοφία του κόμματος, δίνοντας νέα έμφαση στον «ρίζοασπαστικό φιλελευθερισμό» σε ό,τι αφορά την κοινωνική πολιτική», υπογράμμισε στο μακροσκελές τηλεγράφημά

«Ενίσχυσε αυτούς που ήθελαν τη μετατροπή της Ν.Δ. από ένα προσωποπαγές κόμμα σε ένα συνεκτικό δημοκρατικό κόμμα αρχών».

του προς το Φόρεϊν Οφίς ο Βρετανός πρέσβης στην Αθήνα Ιαν Σάδερλαντ (FCO9/2831, 11 Μαΐου 1979). Ο Σάδερλαντ εκτιμούσε ότι η Ν.Δ. θα συνέχιζε τις προσπάθειες για «την αναζήτηση συμμάχων στο Κέντρο», αντί να επεδίωκε την εδραίωση της θέσης της ως «κόμμα της Δεξιάς». Ο Βρετα-

νός πρέσβης είχε τη γνώμη ότι το συνέδριο ενίσχυσε αυτούς που ήθελαν τη μετατροπή της Ν.Δ. από ένα προσωποπαγές κόμμα σε ένα συνεκτικό δημοκρατικό κόμμα αρχών.

«Δεν μπορεί όμως κάποιος να προβλέψει με βεβαιότητα ότι η Ν.Δ. θα επιτύχει τον Καραμανλή. Δεν έγινε τίποτα γνωστό για την από πολλούς αναμενόμενη κίνηση του Καραμανλή όσον αφορά την προεδρία η για το ποιος θα τον διαδεχθεί στην ηγεσία του κόμματος», σημειώνει ο Ιαν Σάδερλαντ.

Γράφει ο Ιαν Σάδερλαντ (FCO9/2831, 11 Μαΐου 1979): «Το συνέδριο έχει ενδυναμώσει το πολιτικό της Ν.Δ. Η εσωτερική αντίθεση στη διεύθυνση προς το Κέντρο φαίνεται ότι σε μεγάλο βαθμό έχει εξατμισθεί. Κρίνω ότι η συνοχή και η ενότητα του κόμματος είναι σε πολύ καλύτερη κατάσταση από τότε που κέρδισε τις εκλογές με συντηρητική πλειοψηφία το 1974. Αλλά για το απόπειρο μέλλον, η αβεβαιότητα για τη διατήρηση της ηγεσίας του κόμματος από τον Κωνσταντίνο Καρα-

Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, αναφέρουν οι Βρετανοί, επαναβεβαίωσε και παράλληλα επαναδιατύπωσε τη συντηρητική φιλοσοφία του κόμματος, δίνοντας νέα έμφαση στον «ρίζοασπαστικό φιλελευθερισμό» σε ό,τι αφορά την κοινωνική πολιτική.

μανλή εν δυνάμει μπορεί να είναι ένας αποσταθεροποιητικός παράγοντας».

Εξί μέρη αργότερα, ο Σάδερλαντ σημειώνει ότι «η ένταση μεταξύ της αριστερής και της δεξιάς πτέρυγας

στους κόλπους της Ν.Δ. για την οποία υπήρχαν επανειλημμένα ενδείξεις το 1978, έχει ελαχιστοποιηθεί» (FCO9/2831, 17 Μαΐου 1979). Μετά το συνέδριο, το μεγαλύτερο ποσοστό του 7% των ψη-

φών που συγκέντρωσε το Εθνικό Κόμμα στις εκλογές του Νοεμβρίου, 1977, υπό τις παρούσες συνθήκες θα στριφτεί τη Ν.Δ., υπογράμμισε στην επιστολή του ο Βρετανός πρέσβης.

Επίθεση στον Καραμανλή από την Ελένη Βλάχου, με άρθρο της στους New York Times

Το καλοκαίρι του 1979, ο Μάικλ Κλέμεντς πληροφορούσε τη Διεύθυνση Νότιας Ευρώπης του Βρετανικού υπουργείου των Εξωτερικών ότι «πολιτικό από το παλιό Κέντρο, όπως ο Γεώργιος Μαύρος και ο πρώην πρωθυπουργός Παναγιώτης Κανελλόπουλος, έχουν αρχίσει να είναι περισσότερο ειλικρινείς και να επικρίνουν την κυβέρνηση» (FCO9/2832, 3 Αυγούστου 1979). Εντύπωση είχε κάνει τότε στον

Κλέμεντς η δημοσίευση άρθρου της Ελένης Βλάχου -εκδότριας της «Καθημερινής»- στην αμερικανική εφημερίδα «Νιου Γιόρκ Τάιμς». Στο άρθρο της εκείνη η Βλάχου υποστήριζε ότι ο σκληρός πυρήνας της Δεξιάς στην Ελλάδα ήταν το 35% του εκλογικού σώματος και ότι ο Καραμανλής αψ' υψήλου παρακολουθούσε τις πολιτικές εξελίξεις και είχε απομονωθεί από την πλειοψηφία των ψηφοφόρων.

«Είναι η πρώτη φορά που η Βλάχου επικρίνει τη στάση που κρατάει ο Καραμανλής», γράφει ο Κλέμεντς. Και συνεχίζει: «Μπορεί να επέλεξε να το κάνει αυτό σε μία ξένη εφημερίδα για να αποφύγει τις εικασίες για τα προσωπικά της κίνητρα. Αν πράγματι αυτό επέδιδε, δεν το έχει καταφέρει. Πολιτικοί παρατηρητές ελεύθερης κριτικής την γνώμη τους ότι η Βλάχου στρέφεται κατά του Καραμαν-

λή και υπογραμμίζουν τον ρόλο που έπαιξε στην εκστρατεία που τελικά οδήγησε στην παραίτηση του Καραμανλή το 1963. (Λέγεται ότι ο Καραμανλής θεωρεί ότι η Βλάχου και η βασίλισσα Φρειδερίκη κφέρουν την κύρια ευθύνη για το γεγονός ότι τόσο υποκρίθηκε να αποχωρήσει από την εξουσία)». Και καταλήγει ο Κλέμεντς: «Η εκτίμηση αυτή είναι υπερβολική. Είναι πολύ δύσκολο να πιστέψει

κανείς ότι η κ. Βλάχου σκέπτεται σοβαρά να αρχίσει εκστρατεία εναντίον της σημερινής ηγεσίας. Αυτή την περίοδο κανείς δεν μπορεί σοβαρά να αμφισβητήσει την κυβέρνηση ή τη θέση του Καραμανλή. Η δημοσίευση όμως του άρθρου της Ελένης Βλάχου είναι ένδειξη πως ορισμένοι από τους παραδοσιακούς φίλους της κυβέρνησης πρόσφατα άρχισαν να την επικρίνουν».

Η πολιτική Παπανδρέου και εσωκομματικές τριβές

«Υπάρχουν ορισμένες ενδείξεις ότι η στρατηγική που ακολουθεί ο Παπανδρέου τώρα είναι να αλλάξει την εικόνα του κόμματος από "ένα κόμμα διαμαρτυρίας" περισσότερο σε ένα κόμμα που είναι έτοιμο να κυβερνήσει», σημείωσε το φθινόπωρο του 1979, ο πρώτος γραμματέας της Βρετανικής προξενίας στην Αθήνα Μάικλ Κλέμεντς (FCO9/2832, 25 Οκτωβρίου 1979).

Ο Βρετανός διπλωμάτης, στην αναφορά του εκείνη για το ΠΑΣΟΚ, επισήμαινε ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου είχε αρχίσει να καλλιεργεί, ως πολιτικό πρόσωπο, μία δημόσια εικόνα «μεγαλύτερης υπευθυνότητας». Είχε, λοιπόν, μετράσει την αντιπολιτευτική του τακτική μετά μάλιστα «την οικειοποίηση πολιτικών του ΠΑΣΟΚ από τον Καραμανλή». Γράφει ο Κλέμεντς: «Αναφέρω ως παράδειγμα την υποστήριξη που παρέχει στον Καραμανλή όταν ο πρωθυπουργός λέγει ότι αντιστέκεται στις πιέσεις της Δύσης για την επανένταξη της χώρας στο στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ υπό όρους που θα προέβλεπαν η Ελλάδα να μην έχει τον επιχειρησιακό έλεγχο στον εναέριο χώρο του Αιγαίου».

Ο Παπανδρέου εξάλλου φαίνεται να ενθαρρύνει την άποψη ότι οι προσωπικές του σχέσεις με τον Καραμανλή είναι καλές. Έχει αφήσει να εννοηθεί ότι το ΠΑΣΟΚ δεν πρόκειται να παρεμποδίσει την ανάληψη της προεδρίας από τον Καραμανλή τον επόμενο Μάιο. Ίσως να εκτιμά (και εν μέρει έχει δικίο) ότι οι προοπτικές του να ανέλθει στην εξουσία είναι καλύτερες εάν επικρατεί η άποψη ότι είναι πρόθυμος να υπερασπίσει ως πρωθυπουργός υπό τον Καραμανλή ως πρόεδρο» (FCO9/2832, 25 Οκτωβρίου 1979).

Στο «πορτρέτο» του γιγέτη του

ΠΑΣΟΚ, που είχε «σκιαγραφίσει» για λογαριασμό του Φόρεϊν Οφίς η βρετανική προξενία στην Αθήνα, αναφέρονται και τα εξής: «Ο Ανδρέας Παπανδρέου θεωρεί ότι είναι μαρξιστής και όχι λενινιστής. Στο εσωτερικό είναι θιασώτης της αποκεντρώσεως και των συνεταιρισμών με βάση το γιουγκοσλαβικό μοντέλο. Στην εξωτερική πολιτική, υποστηρίζει τους αδόμενους και τη σύσφιξη των σχέσεων με τις βαλκανικές και τις αραβικές χώρες και γενικότερα με τα κράτη του Τρίτου Κόσμου. Έχει υποσχεθεί την αποχώρηση της χώρας από το ΝΑΤΟ και την απομάκρυνση των αμερικανικών βάσεων. Παράλληλα συνιστά το «Οχι» στο δημοψήφισμα που προτείνεται να γίνει για την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ. Κρατάει μια σκληρή και μερικές φορές εμπρηστική στάση στις σχέσεις με την Τουρκία. Η δημογραφική ρητορική του δεινότητα προσελκύει ειδικότερα τους νέους και τους λιγότερο προνομιούχους» (FCO9/2830, 12 Δεκεμβρίου 1979).

Πιο έντονες

Στις αναφορές του προς το Φόρεϊν Οφίς ο Βρετανός πρέσβης Ιαν Σάδερλαντ επισημαινεί και τις τριβές στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Οι τριβές αυτές, κατά τον Βρετανό πρέσβη, ήταν πιο έντονες απ' ό,τι οι εσωκομματικές διαφορές στο κυβερνών κόμμα της Ν.Δ. Πρώην μέλη της Ενωσης Κέντρου αντιδρούσαν στις αδιάλλακτες θέσεις της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ σε ό,τι αφορούσε την ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ. Εξάλλου, τα μέλη αυτά του κόμματος πρότειναν την ένταξη στο ΠΑΣΟΚ πρώην στελεχών της Ενωσης Κέντρου ως αντίδραση στα ανοίγματα της Νέας Δημοκρατίας προς το Κέντρο. Από την άλλη μεριά οι υπέρμαχοι της ιδεολογικής καθα-

Ο Κώστας Σημίτης θεωρήθηκε υπεύθυνος για την αφίσσα που είχε κυκλοφορήσει με το σύνθημα «Οχι στην Ευρώπη των μονοπωλίων, ναι στην Ευρώπη των λαών» και ο Ανδρέας Παπανδρέου τον απέκλεισε από τις λίστες των υποψηφίων βουλευτών.

Το «πορτρέτο» του γιγέτη του ΠΑΣΟΚ που είχε «σκιαγραφίσει» η βρετανική προξενία στην Αθήνα.

ρότητας του κόμματος διαφωνούσαν με αυτή την τακτική. Εξισορροπητικός παράγοντας σ' αυτή τη διεκδυστικότητα, ο Ανδρέας Παπανδρέου. «Ο Παπανδρέου μέχρι στιγμής έχει πετύχει να κρατήσει τις ισορροπίες. Υποστηρίζει ότι το ΠΑΣΟΚ είναι έτοιμο για την εξουσία. Είναι όμως επιφυλακτικός να δεχθεί τις προκλήσεις του Καραμανλή, όπως π.χ. την πρόταση της κυβέρνησης να δει, εφόσον το ε-

πιθυμεί, φακέλους που αφορούν την εξωτερική πολιτική ή την πρόσκληση που του απύθυνε ο Μπτσστάκνις να συμμετάσχει σε τηλεμαχία για την ΕΟΚ. Η στάση του αυτή δείχνει ότι είναι πρόθυμος να πληγώσει, φοβάται όμως ακόμη να καταφέρει το τελικό χτύπημα» (FCO9/2831, 17 Μαΐου 1979).

Δύο νέα στοιχεία

Στην επιστολή του αυτή ο Σάδερλαντ σημειώνει ότι ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ είχε προσθέσει δύο νέα στοιχεία στην πολιτική του για την ΕΟΚ: α) το αίτημα για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος πριν από την ένταξη και β) τη δέσμευση για τη συμμετοχή του κόμματος στις αξιωματικές αντιπολίτευσεις στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Από την άλλη πλευρά, παρατηρούσε ο Βρετανός πρέσβης, δεν υπήρχε καμία

αλλαγή στην αντίθεσή του για την προσχώρηση της χώρας στην Κοινότητα.

«Είναι πολύ δύσκολο να προβλέψει κανείς ως πιθανό ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου θα αλλάξει την πολιτική του στο θέμα της ΕΟΚ. Η ομιλία του στο συνέδριο των σοσιαλιστικών κομμάτων της Μεσογείου που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα στις 14 Μαΐου ήταν τελείως ανελαστική. Όπως και να έχουν τα πράγματα, οποιαδήποτε κίνηση συμβιβασμού με την ιδέα της συμμετοχής της Ελλάδας στην ΕΟΚ θα τύχει της αντίδρασης από τη ριζοσπαστική πτέρυγα και μπορεί να οδηγήσει το κόμμα σε διάσπαση. Η οργάνωση του κόμματος είναι καλή, αλλά η συνέχιση των επικυρηγώσεων από τη Λίβηθ μπορεί να μην είναι εξασφαλισμένη» (FCO9/2831, 17 Μαΐου 1979).

Οι επίδοξοι διάδοχοι του Καραμανλή

«Εκτιμώ ότι ο Καραμανλής προτίθεται, σε μία χρονική περίοδο που εκείνος θα επιλέξει, να μετακινηθεί στην προεδρία. Δεν υπάρχουν όμως ενδείξεις ότι σκοπεύει να κάνει κάτι τέτοιο. Ο πρόεδρος Κων. Τσάτσος κατά πάσαν πιθανότητα θα ολοκληρώσει τη θητεία του μέχρι τον Ιούνιο, 1980. Τον Απρίλιο, ο Καραμανλής δήλωσε ότι δεν πρόκειται να προχωρήσει σε ανασχηματισμό της κυβέρνησης πριν από τη λήξη του έτους και ότι η Βουλή θα πρέπει να συμπληρώσει τη θητεία της μέχρι τον Νοέμβριο, 1981. Εν τούτοις, ορισμένοι υποθέτουν ότι ίσως προσφύγει σε εκλογές πριν από το τέλος του 1980 έχοντας ως πλατφόρμα την ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ» (FCO9/2831, 17 Μαΐου 1979).

Στην επιστολή εκείνη ο Σάδερλαντ αναφέρεται και στους επίδοξους διαδόχους του Κ. Καραμανλή στην ηγεσία του κόμματος: «Ο Μπτσστάκνις, ο υπουργός Συντονισμού, έχει επανειλημμένα ξιφουλκώσει με άλλους ανώτατους υπουργούς της κυβέρνησης. Πολλοί τον θεωρούν συμφεροντολόγο και ίσως διεφθαρμένο» οι παρούσες οικονομικές δυσκολίες έχουν βλάψει την δημόσια εικόνα του. Όμως, ως πρώην φιλελεύθερος, η θέση του έχει ισχυροποιηθεί από τα αποτελέσματα του συνεδρίου. Ο Παπακωνσταντίνου, ο υπερεξοβρισμένο τύπος αντιπρόεδρος της κυβέρνησης, μπορεί να είναι μία προσωρινή λύση. Ο Αβέρωφ, ο υπουργός Άμυνας, τους τελευταίους μήνες κυριαρχεί λιγότερο στο πολιτικό σκηνικό, εν μέρει λόγω ασθένειας αλλά και επειδή ήταν απορροφημένος με την προετοιμασία που στόχο έχει να περιοριστεί η έκταση της φθοράς που υπέστη η κυβέρνηση μετά τη σύλληψη αριθμού αξιωματικών του στρατού και της χωροφυλακής, δεξιών πεποιθήσεων, και οι οποίοι κατηγορούνται για ανάμειξη σε μικρές βομβιστικές επιθέσεις. Ο Ευ. Αβέρωφ είναι ο υποψήφιος της Δεξιάς στους κόλπους της Ν.Δ. και οι θέσεις του δεν προωθήθηκαν στο συνέδριο. Το άστρο του Ράλλη άρχισε να ανατέλλει από τότε που έγινε υπουργός των Εξωτερικών. Μέχρι στιγμής δεν είναι σαφές ποιος θα διαδεχθεί τον Καραμανλή και πιστεύω ότι ο ίδιος, κατά πάσαν πιθανότητα, δεν έχει αποφασίσει ποιον να προτείνει».

Τη χρονιά εκείνη, η Διεύθυνση Νότιας Ευρώπης του Φόρεϊν Οφίς εκτιμούσε ότι αν ο Κ. Τσάτσος εξαφάνιζε μία δεύτερη προεδρική θητεία, η εξέλιξη αυτή θα σήμαινε ότι ο Καραμανλής «θα αγνοούσε τις δηλώσεις που είχε κάνει το 1977, σύμφωνα με τις οποίες δεν είχε την πρόθεση να ηγηθεί της Ν.Δ. σε μία νέα εκλογική αναμέτρηση». Κατά τον Τίμοθι Ντάουντ του Φόρεϊν Οφίς, ο βασικός στόχος του Καραμανλή να μη μεταπηδήσει στην προεδρία θα ήταν η συμμετοχή του στην εκλογική αναμέτρηση του 1980/81. Σε αυτή την περίπτωση θα επέλεγε τον διάδοχό του στην ηγεσία της Ν.Δ. ένα χρόνο ή 18 μήνες μετά την επανένταξη στην εξουσία εφόσον κέρδιζε τις εκλογές. Έτσι, το ΠΑΣΟΚ και ο Ανδρέας Παπανδρέου «θα είχαν εξουδετερωθεί τουλάχιστον μέχρι το 1984/85», εκτιμούσε ο Ντάουντ. Σε αυτό το σενάριο, το πρόβλημα θα ήταν ότι η Ν.Δ. μετά δυσκολίας θα εξασφάλιζε 175 έδρες στη Βουλή και ακόμη περισσότερο 181 έδρες, έστω κι αν κατέβαινε στις εκλογές με γιγέτη τον Κων. Καραμανλή, σημειώνει ο αξιωματικός του Φόρεϊν Οφίς.

«Όπως το ΠΑΣΟΚ να έχει στη νέα Βουλή τα δύο πέμπτα των εδρών. Ακριβώς αυτή η προοπτική είναι που ενισχύει τις φιλοδοξίες για μία συμφωνία με τον Παπανδρέου που προβλέπει την εκλογή του Καραμανλή στο προεδρικό αξίωμα με την υποστήριξη του ΠΑΣΟΚ», υπογράμμισε ο επικεφαλής της Διεύθυνσης Νότιας Ευρώπης Τίμοθι Ντάουντ (FCO9/2832, 11 Δεκεμβρίου 1979).

Η χρονιά εκείνη, η Διεύθυνση Νότιας Ευρώπης του Φόρεϊν Οφίς εκτιμούσε ότι αν ο Κ. Τσάτσος εξαφάνιζε μία δεύτερη προεδρική θητεία, η εξέλιξη αυτή θα σήμαινε ότι ο Καραμανλής «θα αγνοούσε τις δηλώσεις που είχε κάνει το 1977, σύμφωνα με τις οποίες δεν είχε την πρόθεση να ηγηθεί της Ν.Δ. σε μία νέα εκλογική αναμέτρηση». Κατά τον Τίμοθι Ντάουντ του Φόρεϊν Οφίς, ο βασικός στόχος του Καραμανλή να μη μεταπηδήσει στην προεδρία θα ήταν η συμμετοχή του στην εκλογική αναμέτρηση του 1980/81. Σε αυτή την περίπτωση θα επέλεγε τον διάδοχό του στην ηγεσία της Ν.Δ. ένα χρόνο ή 18 μήνες μετά την επανένταξη στην εξουσία εφόσον κέρδιζε τις εκλογές. Έτσι, το ΠΑΣΟΚ και ο Ανδρέας Παπανδρέου «θα είχαν εξουδετερωθεί τουλάχιστον μέχρι το 1984/85», εκτιμούσε ο Ντάουντ. Σε αυτό το σενάριο, το πρόβλημα θα ήταν ότι η Ν.Δ. μετά δυσκολίας θα εξασφάλιζε 175 έδρες στη Βουλή και ακόμη περισσότερο 181 έδρες, έστω κι αν κατέβαινε στις εκλογές με γιγέτη τον Κων. Καραμανλή, σημειώνει ο αξιωματικός του Φόρεϊν Οφίς.

«Όπως το ΠΑΣΟΚ να έχει στη νέα Βουλή τα δύο πέμπτα των εδρών. Ακριβώς αυτή η προοπτική είναι που ενισχύει τις φιλοδοξίες για μία συμφωνία με τον Παπανδρέου που προβλέπει την εκλογή του Καραμανλή στο προεδρικό αξίωμα με την υποστήριξη του ΠΑΣΟΚ», υπογράμμισε ο επικεφαλής της Διεύθυνσης Νότιας Ευρώπης Τίμοθι Ντάουντ (FCO9/2832, 11 Δεκεμβρίου 1979).

Η παραίτηση Σημίτη εξ αιτίας μιας αφίσσας

Στις 13 Ιουνίου 1979, το ΠΑΣΟΚ ανακοινώνει την παραίτηση του Κώστα Σημίτη από το Εκτελεστικό Γραφείο. Θεωρήθηκε υπεύθυνος προπαγάνδας του κόμματος, πιο συγκεκριμένα για την αφίσσα που είχε κυκλοφορήσει με το σύνθημα «Οχι στην Ευρώπη των μονοπωλίων, ναι στην Ευρώπη των λαών». Η αφίσσα αυτή του στόιχεσε τη βουλευτική του έδρα, αφού ο Ανδρέας Παπανδρέου τον απέκλεισε από τις λίστες των υποψηφίων βουλευτών. Γράφει ο πρώτος γραμματέας της βρετανικής προξενίας στην Αθήνα, Μάικλ Κλέμεντς: «Οι πραγματικοί λόγοι της παραίτησης Σημίτη δεν είναι σαφείς. Όταν τον ρώτησα για την υπόθεση της αφίσσας, λίγο πριν από την παραίτησή του, δεν μου έδωσε καμία υπόνοια ότι γνώριζε πως επέκτετο η αποσιώπησή του και σαφώς φάνηκε ότι δεν σκεπτόταν να υποβάλει την παραίτησή του. Στις δημόσιες δηλώσεις του αλλά και στις κατ' ιδίαν συνομιλίες του πάντα διατηρούσε τη γραμμή του κόμματος σε ό,τι αφορά την ΕΟΚ και τη γενική πολιτική. Είναι επίσης δύσκολο να εξηγηθεί κάποιος πώς το σύνθημα στην αφίσσα δεν ανταποκρινόταν στην πολιτική του κόμματος. Ο Παπανδρέου επανειλημμένα έχει τονίσει ότι το ΠΑΣΟΚ δεν στρέφεται κατά της Ευρώπης αλλά είναι αντίθετο μόνο στην πλήρη ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ. Ορισμένοι, μάλιστα, διατείνονται ότι τη φράση στο πόστερ, το σύνθημα αυτό, πρώτος το διατύπωσε ο ίδιος ο Παπανδρέου. Ίσως να μην χρησιμοποιήθηκε επειδή δημιουργεί σύγχυση. Όποιο και αν είναι το πραγματικό "έγκλημα" του Σημίτη, η απομάκρυνσή του πρόβλεπε για άλλη μία φορά την εντυπωσιακή ιστορία διάρρηξης των φιλικών σχέσεων του Παπανδρέου με στελέχη της παράταξης. Ο Σημίτης ήταν ένας από τους σημαντικότερους συνεργάτες του Παπανδρέου στην εξορία κατά την περίοδο της δικτατορίας και, σύμφωνα με ορισμένους, ο στενότερος και περισσότερο εμπιστοσύνη με τον Καραμανλή μετά το 1974 και ειδικότερα στη διάρκεια των τριών τελευταίων ετών» (FCO9/2831, 20 Ιουνίου 1979).